

काठमाडौं महानगरपालिका
द्वितीय त्रैमासिक परीक्षा-२०८२
अनिवार्य नेपाली

कक्षा : ७

पूर्णाङ्क : ५०

समय : २ घण्टा

विद्यार्थीले उत्तर दिँदा सिर्जनात्मक र मौलिक तरिकाले उत्तर दिनुपर्ने छ ।

१. दिइएका अर्थसँग मिल्ने शब्द खाली ठाउँमा लेख्नुहोस् : (२)

मन्त्रमुग्ध	बुझ्गल	दर्द	डोली	नेतृत्व
-------------	--------	------	------	---------

क) पीडा, वेदना

ख) मानिसद्वारा दुईतिरबाट बोकिने साधन

ग) मोहित पारिएको

घ) घरको सबैभन्दा माथिल्लो तला

२. खाली ठाउँमा मिल्दो शब्द भर्नुहोस् : (२)

क) 'आकाश' को उस्तै अर्थ दिने शब्द हो । (बगर, नगर, सगर)

ख) 'जीवन' को उल्टो अर्थ दिने शब्द हो । (चरण, मरण, शरण)

ग) अनेकार्थी शब्द हो । (दर, घर, खर)

घ) लघुतावाची शब्द हो । (तितो, मिठो, सितो)

३. अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् : (२)

हुने विरुवाको चिल्लो पात, अक्सिजन

४. दिइएको शब्द समूहबाट शुद्ध शब्द छानेर लेख्नुहोस् : (१)

अ) विशेषता विशेषता विशेषता विशेषता

आ) कुसङ्गत कुसङ्गत कुसङ्गत कुसङ्गत

५. तल दिइएको वाक्यलाई शुद्ध पारी लेख्नुहोस् : (२)

मोजा, जूता लगाइसके पछि उमाले फेरि सोधी "अब दुई बज्यो आमा ?"
"बज्यो ।" आमाले घडि हर्दै भनिन्

६. रेखाङ्कित शब्दहरूको पदवर्ग छुट्याउनुहोस् : (२)

भाइ पानी परेको बेला बाहिर निस्केको थियो । ऊ त निश्चयक भिजेछ ।

७. दिइएका धातु र सङ्केतका आधारमा खाली ठाउँ भर्नुहोस् : (२)

क) हामी फुटबल..... (खेल् : सामान्य भूत)

ख) केटाकेटी योग । (सिक् : पूर्ण वर्तमान)

ग) हरिशरण विद्यालय । (जा : सम्भावनार्थ)

घ) ऊ समयमै घर । (पुग् : इच्छार्थ)

८. दिइएका सङ्केतका आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नुहोस् : (३)

क) तँ उपन्यास पढ्छेस् । (उच्च आदर)

ख) पर्यटकले कोसीटप्पुमा अर्ना देखेनछन् । (करण)

ग) बहिनी चिठी लेख्छे । (कर्मवाच्य)

९. दिइएको अनुच्छेद पढी उत्तर लेख्नुहोस् : (३)

तिमी यतै बसेर स्वरोजगारीतिर लाग । विदेशमा गएर दुःख पाउनुभन्दा आफ्नै देशको प्रकृतिमा पसिना बगाउनु राम्रो हुन्छ । रसिलो जग्गामा खेतीपाती गरेर र आँगनमा दुधालु गाई पालेर भए पनि आफ्नै देशमा आनन्द लिनुपर्छ । कृषिका अतिरिक्त निर्माण, व्यापार, पर्यटन क्षेत्रका साथै विभिन्न सिपमूलक काम गरेर स्वरोजगार बन्न सकिन्छ । नेपालको संविधानले प्रत्येक नेपाली नागरिकलाई रोजगारीको हक सुनिश्चित गरेको छ । राज्यकोष सबल भएमा प्रत्येक नेपालीको भान्साकोठामा खानेकुराको अभाव हुँदैन । सबैले एकआपसमा मिलिजुली काम गर्नुपर्छ र सरसापट गरेर भए पनि सानातिना समस्या समाधान गर्नुपर्छ । केही गरेमा भोलिपर्सि आफ्नै देशमा आयआर्जनको सम्भावना बढ्दै जान्छ ।

प्रश्न

क) माथिको अनुच्छेदबाट एउटा उपसर्ग र एउटा प्रत्यय लागेको शब्द टिप्नुहोस् ।

ख) माथिको अनुच्छेदबाट एउटा समस्त शब्द र एउटा द्वित्व शब्द टिप्नुहोस् ।

ग) माथिको अनुच्छेदमा रेखाङ्कित प्रकृतिमा शब्दको कारक र विभक्तिको नाम लेख्नुहोस् ।

१०. दिइएको गद्यांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : (४)

हाम्रो समाज बहुधार्मिक सममाज हो । समाजमा धार्मिक विविधता छ । विभिन्न भाषा र जातिका नाममा वर्गीकृत हाम्रो समाजले धार्मिक स्वतन्त्रतालाई आत्मसात गरेको छ । सबैले आआफ्नो धर्म स्वतन्त्र ढङ्गले मान्न पाएका छन् । यहाँ मन्दिर, मस्जिद, चर्च र गुम्बा एउटै परिवारका सदस्य जस्तै छन् । चर्च हिँडेको व्यक्ति मन्दिर देख्दा शिर निहुराउँछ । मस्जिदमा नमाज पढेर निस्केको व्यक्ति गुम्बा नजिक पुग्दा शान्त हुन्छ । संसारमा मान्छेले शान्ति प्राप्त गर्न ईश्वरप्रति आस्था र विश्वास प्रकट गर्दछन् । धार्मिक विविधताले सम्पन्न हाम्रो समाजमा सामाजिक एकता बलियो रहेको छ । यति हुँदाहुँदै पनि यदाकदा धर्मका नाममा विकृतिहरू कायम नै रहेका छन् । धर्मका आडमा समाजमा केही कुप्रथाले जरो गाडेर बसेका छन् । जसका कारण समाजले विकासको गति लिन सकेको छैन । समयको गतिसँगै कुप्रथाको अन्त्य गरी समाजलाई विकासको बाटोमा डोर्‍याउनुपर्छ । ईश्वरलाई विभिन्न स्वार्थका कारण विभिन्न जाति र धर्ममा भागबन्डा गरिएको भए पनि ईश्वर सबैका साभा हुन्छन् ।

प्रश्न

क) हाम्रो समाज कस्तो समाज हो ?

ख) यहाँ कुन कुन एउटै परिवारका सदस्य जस्तै छन् ?

ग) मान्छेले शान्ति कसरी प्राप्त गर्दछन् ?

घ) समाजले विकासको गति लिन नसक्नाको कारण लेख्नुहोस् ।

११. दिइएको अनुच्छेदबाट चारओटा बुँदा टिपी एक तृतीयांशमा सारांश लेख्नुहोस् : (४)

नियमित योगासन गर्नाले हाम्रो रगतमा रहेको बाक्लोपना घटाई रक्त सञ्चारको गतिलाई सामान्य गराउँछ । यसबाट मुटुको धड्कन सामान्य हुनुका साथै मांसपेशी तन्दुरुस्त हुन्छन् । यसबाट हाम्रो रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता बढ्छ र शरीरमा ऊर्जाको सञ्चार हुन्छ । यसबाट शरीरको तौलमा सन्तुलन आउँछ । यसले हार्मोनको कार्यक्षमता बढाउने काम गर्नुका साथै मस्तिष्कको क्षमतामा अभिवृद्धि ल्याउँछ । यसैगरी नियमित योगबाट हाम्रो आत्मविश्वास बढ्छ । मानसिक डर, चिन्ता वा तनाव क्रमशः घट्दै जान्छन् । मनमा अनियन्त्रित विचार आउँदैनन् । प्रतिकूल

परिस्थितिलाई पनि सहज रूपमा लिने क्षमतामा अभिवृद्धि हुन्छ । समस्याबाट भाग्ने होइन जुध्ने वा समाधान गर्ने क्षमतामा वृद्धि हुन्छ । यसले हामीलाई कुलत र कुसङ्गतमा लाग्न दिँदैन । यसले सहनशीलता, धैर्य र कार्यकुशलतामा अभिवृद्धि गर्छ । यसका साथै मानसिक शान्ति र चिरस्थायी सुखमा मन प्रवृत्त हुन्छ । योगले हामीलाई शारीरिक, मानसिक, आध्यात्मिक तीनओटै तहमा सुख प्रदान गरी जीवनलाई सार्थक बनाउन मदत गर्छ ।

१२. कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् : (३)

(क) दिइएका बुँदाका आधारमा उपयुक्त शीर्षक राखी कथा लेख्नुहोस् :

किसानको घरमा एउटा राम्रो कुकुर हुनु कुकुरले इमान्दारीपूर्वक घरको हेरचाह गर्नु किसानले कुकुरलाई निकै माया गर्नु कुकुर बुढो हुँदै गएपछि किसानले बेवास्ता गर्नु खानेबस्ने कुरामा ध्यान नदिनु उसले कुकुरलाई पिट्न समेत थाल्नु कुकुर निराश भएर घर छाडेर हिँड्नु स्थलसँग भेट हुनु स्थलसँग मित्रतासमेत हुनु कुकुरले आफ्नो कथा स्थललाई सुनाउनु चलाख स्थलले जुक्ति निकाल्नु किसानकी श्रीमती खेतमा काम गर्दै गर्नु छोरालाई छेउमा सुताउनु स्थल त्यहाँ पुग्नु शिशुलाई लिएर जङ्गलतिर पुग्नु कुकुरले भुक्दै स्थललाई पछ्याउनु किसानकी पत्नी बेहोस हुनु कुकुरले एकैछिनपछि शिशुलाई लिएर आउनु आफ्नो बच्चालाई बचाएको ठानी किसानका पति पत्नीले कुकुरलाई पहिलेभन्दा धेरै माया गर्नु कुकुर खुसी हुनु कसैलाई पनि हेला गर्न नहुने सन्देश ।

(ख) तपाईंको विद्यालयले आयोजना गरेको शैक्षिक भ्रमणको सम्पूर्ण विवरण समेटी एक दिनको दैनिकी तयार पार्नुहोस् ।

१३. कुनै एक प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् : (३)

(क) गाउँमा भएको आफ्नो भाइलाई मोबाइलको उपयोगिता र यसको सदुपयोग गर्न सल्लाह दिँदै एउटा चिठी लेख्नुहोस् ।

(ख) विद्यालयले आयोजना गरेको कविता प्रतियोगितामा प्रथम स्थान प्राप्त गरेको आफ्नो साथीलाई दिइने बधाई पत्रको नमुना तयार पार्नुहोस् ।

१४. कुनै एकको भाव विस्तार गर्नुहोस् : (३)

(क) शङ्करले बास चुने पहिलो सृष्टि खोली

चेतनाको पहिलो ज्योति छर्चे वेद बोली ।

(ख) सपना देख्नु भनेको कल्पना गर्नु हो । कल्पना गर्नु भनेको सिर्जना गर्ने क्षमता बढ्नु हो ।

१५. दिइएको वक्तृतांश पढी तलका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् । (४)

कानुनी मान्यताअनुसार ६० वर्ष वा सोभन्दा माथि उमेर पूरा गरेका व्यक्तिलाई ज्येष्ठ नागरिक भनिन्छ । सर्वप्रथम हामीले ज्येष्ठ नागरिकको आदर र सम्मान गर्नुपर्छ । आदर र सम्मान भन्नाले उहाँहरूलाई गरिने अभिवादन, नम्रतापूर्ण बोली, सेवाशुश्रूषा, शिष्ट व्यवहार गर्नु भन्ने बुझिन्छ । यस किसिमको व्यवहार गर्नाले उनीहरूबाट आशीर्वाद प्राप्त हुन्छ । ज्येष्ठ नागरिकलाई हामीले सदैव श्रद्धाका साथ मायालु व्यवहार गर्नुपर्छ । परिवारका हरेक सदस्यले आफ्ना ज्येष्ठ नागरिकको शारीरिक र मानसिक अवस्थामा ध्यान दिनु आवश्यक हुन्छ । उनीहरू स्नेहका भोका हुन्छन् । उनीहरूको शारीरिक अशक्तताको सहारा बन्नु परिवारका सदस्यको दायित्व हो । उनीहरूलाई हामीले उचित हेरचाह गर्दै सम्मानको व्यवहार गर्नुपर्छ । उनीहरूको भावनामा चोट पुऱ्याउने काम कहिल्यै गर्नुहुँदैन ।

प्रश्न

अ) ज्येष्ठ नागरिक कसलाई भनिन्छ ?

आ) ज्येष्ठ नागरिकलाई गरिने आदर र सम्मान के के हुन् ?

इ) ज्येष्ठ नागरिकलाई हामीले गर्नुपर्ने व्यवहार लेख्नुहोस् ।

ई) ज्येष्ठ नागरिकप्रति परिवारका सदस्यको कस्तो दायित्व हुन्छ ? लेख्नुहोस् ।

१६. कुनै एक प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् : (५)

क) दिइएको जीवनीको अंश पढी तलका प्रश्नको लामो उत्तर लेख्नुहोस् :

सन् १९२९मा समाजसेवा गर्ने अठोटका साथ मदर टेरेसा भारतको कलकत्तामा पुगिन् । उनी त्यहाँको सडक किनारमा अनाथ र भोकानाइँगा बालबालिका, दीनदुःखी तथा अशक्तलाई देखेर निकै दुःखी भइन् । त्यहाँ रहेर त्यस्ता व्यक्तिको सेवा र भलाइमा कसरी लाग्न सकिन्छ भन्ने योजना बनाउनमा व्यस्त भइन् । कलकत्तामा परोपकारी संस्था स्थापना

गरी असहाय र रोगीको सेवा र उपचारमा अहोरात्र खट्न थालिन् । उनले खोलेको त्यही संस्थाबाट असहाय तथा गरिब बालबालिकाले संरक्षण र सेवा पाइरहे । उनका यस किसिमका परोपकारी संस्था भारतका अन्य ठाउँमा पनि विस्तार हुँदै गए । उनले कलकत्तामा अनाथ बालबालिकाका लागि छुट्टै भवनको स्थापना गरेर उनीहरूको स्थाहारसुसार र शिक्षादीक्षामा लाग्न थालिन् । समयको गतिसँगै टेरेसाद्वारा सञ्चालित परोपकारी संस्था भारतबाहेक अन्य मुलुकमा पनि विस्तार हुँदै गए ।

प्रश्न

अ) मदर टेरेसाले समाजसेवाको क्षेत्रमा कस्तो योगदान पुऱ्याएकी थिइन् ? लेख्नुहोस् ।

ख) दिइएको नियात्राको अंश पढी तलका प्रश्नको लामो उत्तर लेख्नुहोस् :

हामी हिमालपारिको जिल्लामा पुगेका थियौं । धवलागिरि हिमाल मुक्तिनाथतिरबाट हेर्दा त दक्षिणतिर पो रहेछ । मुक्तिनाथ धार्मिक सहिष्णुताको सङ्गम स्थल पनि रहेछ । मुक्तिनाथ हिन्दू र बौद्धमार्गी दुवैको एक महत्वपूर्ण तीर्थस्थल रहेछ । हिन्दूहरू यसलाई नारायणको अवतारका रूपमा पुज्दा रहेछन् । बौद्ध धर्मावलम्बीहरू चाहिँ भगवान् बुद्धको प्रतीक आर्यावलोकितेश्वरका रूपमा पूजा गर्दा रहेछन् । यहाँको नित्यपूजा बौद्ध धर्मावलम्बी भुमा र हिन्दू धर्मावलम्बी ब्राह्मण दुवैले गर्दा रहेछन् । मन्दिरको नजिकै ज्वालादेवी मन्दिर र प्राङ्गणमै रहेका दुईओटा ससाना जलकुण्डले मन्दिरको शोभा बढाएका रहेछन् । निकै कलात्मक रहेको त्यस मन्दिरको दर्शन गर्न छिमेकी देश भारतबाट पनि धेरै श्रद्धालु भक्तजनहरू आउँदा रहेछन् । यो ठाउँ एउटा पर्यटकीय स्थल पनि भएकाले यहाँ आन्तरिक र बाह्य पर्यटकको घुइँचो नै लाग्दो रहेछ ।

प्रश्न

अ) 'कालीगण्डकीको किनारै किनार' नियात्रामा लेखकले धार्मिक पर्यटकीय स्थलको वर्णन कसरी गरेका छन् ? लेख्नुहोस् ।

१७. कुनै एक शीर्षकमा १२५ शब्दमा नघटाई निबन्ध लेख्नुहोस् : (५)

क) मलाई मन पर्ने पुस्तक

ख) वनजङ्गलको संरक्षण

ग) नेपालको प्राकृतिक सुन्दरता

धन्यवाद !